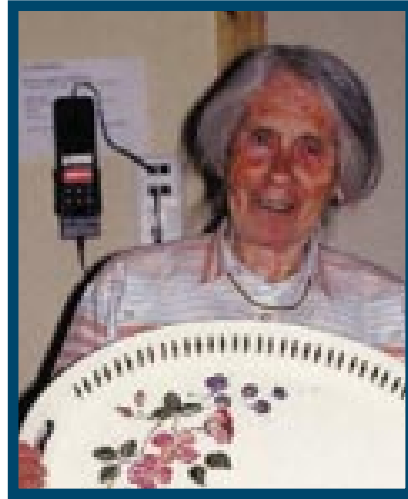

Omsorgsboligen

- et ledd i en ny omsorgspolitik for eldre?

Brosjyren er laget av Sintef Arkitektur og Byggteknikk ved
Forsker Karin Høyland. Foto: Karin Høyland
Prosjektet er finansiert av Husbanken og Sosial- og helsedepartementet.

Design ved Anne Gunnarshaug Lien, trykk ved Gunnarshaug trykkeri A/S, Stavanger.
Mai 1999

Omsorgsboligen

- et ledd i en ny omsorgspolitik for eldre ?

Dette er fire eldre damer, som bor i fire forskjellige kommuner. De har levd fire forskjellige liv og har i dag ulike interesser, og behov for hjelp.

Hva har disse fire damene så til felles? De bor alle i en omsorgsbolig. Innenfor dette botilbudet mottar de ulikt tilbud om hjelp og tjenester. Et tilbud som er forsøkt tilpasset deres behov og deres ønsker. Og det viser seg, de er fornøyd med det tilbudet de har fått!

Er omsorgsboligen bare et nytt navn på det vi kjenner som trygdeboligen? Bygger vi nå en masse omsorgsboliger og tror det vil løse behovet for omsorg? Kan omsorgsboligene erstatte institusjonsplasser? Hva kreves av omsorgsapparatet for at omsorgsboligene skal bli et reelt alternativ til institusjonsplassene?

Dette heftet gir ikke svar på alle disse spørsmålene. Det forsøker heller ikke å gi et nøytralt bilde av hvordan omsorgsboligene rundt om i norske kommuner fungerer. Vi har forsøkt å finne gode eksempler på tilbud som oppleves som gode av de som bor der. Hva må til for at tilbudet oppleves som godt? Hvordan er boligene utformet? Hva slags hjelp får de som bor der? Hvordan er tjenestetilbudet organisert?

Omsorgsboligene skal også være et tilbud til de eldste eldre. Vi har derfor vektlagt å intervju beboere som tilhører denne gruppen. Hva synes de er viktig for at hverdagen skal oppleves meningsfull og trygg? Hva slags boliger ønsker de seg? Hva kreves det av omsorgstilbudet for at omsorgsboligene skal bli et godt alternativ også for eldre som trenger mye hjelp?

Vestre Toten kommune

Bofelleskap på Raufoss

”Hva vi skal lage til middag er et viktig samtale emne. Når middagslukten siver ut på stua er det flere som gjetter på hva det lukter.”

Bofelleskapet i Raufoss består av 7 boenheter og fellesareal. To store leiligheter og 5 små. De beboerne som fikk tilbud om å bo her ble plukket ut fra de som ønsket fast plass på institusjon. I bofelleskapet bor det derfor beboere som har et relativt stort pleiebehov. Det er alltid minst en person på jobb på bofelleskapet. Trenger beboerne hjelp utover dette, får en hjelp fra hjemme-tjenesten. Beboerne samles til kaffe og avislesing hver dag klokka elleve. Middagen lages i felleskjøkkenet av en hjemmehjelp og bestemmes i fellesskap av beboerne.

Ruth Gjestvang har bodd i bofellesskapet siden åpningen i januar 1995.

Hun trenger en god del hjelp, men trives svært godt med dette botilbudet. - Jeg setter pris på å kunne ha tingene mine rundt meg. Det å kunne komme så lett ut i solen på fine sommerdager synes jeg også er bra. Jeg bruker ikke kjøkkenet her inne så mye, men datteren min som bor et stykke unna, kommer hit noen helger. Da koser vi oss her inne med god mat. Jeg har TV3 og det kan du tro er populært for barnebarnet mitt som bor i nærheten. Alle fotballkampene går jo der. Han bruker å ha med seg noen kamerater hit. De lager pizza, så får jo jeg også være med på fotball-kveldene, sier en smilende Ruth. Hun hører svært dårlig, men når vi benytter en mikrofon med øretelefoner går samtalen greit.

Anne Britt Eines, Inger Nagel og Turid Aas jobber alle tre på bofellesskapet. De forklarer litt nærmere hvordan tilbudet fungerer:

- Det er alltid en på jobb her!

Vi opplever at de som bor her synes det er et trygt og godt sted å bo. Vi tror det er viktig at det alltid er en person på jobb her. I tillegg kommer det hjelp fra hjemmetjenesten. Det varierer mye hva vi trenger av ekstra bemanning. Denne ordningen er fleksibel, men medfører blant annet en del venting. Til gjengjeld kan de som bor her bestemme mer selv, når de vil stå opp eller spise frokost for eksempel. Noen av oss som jobber her, synes det til tider kan være tøft å ha ansvaret aleine. Vi samarbeider imidlertid med basen for trygdeboligene som ligger i nærheten, forklarer Eines.

- Måltidene er dagens høydepunkt!

Vi har felles middag her hver dag. Vi anser matstellet her som virkelig et positivt tiltak. Det er en hjemmehjelp som kommer og lager i stand middagen. Det er få av beboerne som greier å hjelpe til med matlagingen. De fleste deltar imidlertid i drøftingen om hva vi skal ha. Ønskene er mange, og vi har hatt både sursvilling og pizza. I tillegg til middagen møtes vi til felles kaffe og avislesing ca. kl. 11.00. På lørdagskvelden samles vi til en felles hyggestund, gjerne med litt god mat. De øvrige måltidene blir stelt i stand i den enkeltes leilighet, forteller Nagel.

-De fleste opplever å ha sitt eget hjem. Beboerne ønsker stort sett å delta på disse felles

måltidene, og gir uttrykk for at de setter pris på dem.

Etterpå velger de som regel å trekke seg inn til seg selv. Vi tror det er en god balanse mellom det å kunne være for seg selv og være sammen med andre. Det å ha sin egen leilighet, å kunne omgi seg med sine egne ting gir en følelsen av å ha herre-dømme over sitt eget liv. Det er noe vi tror de aller fleste setter pris på.

Å kunne være sammen med familie og venner er viktig.

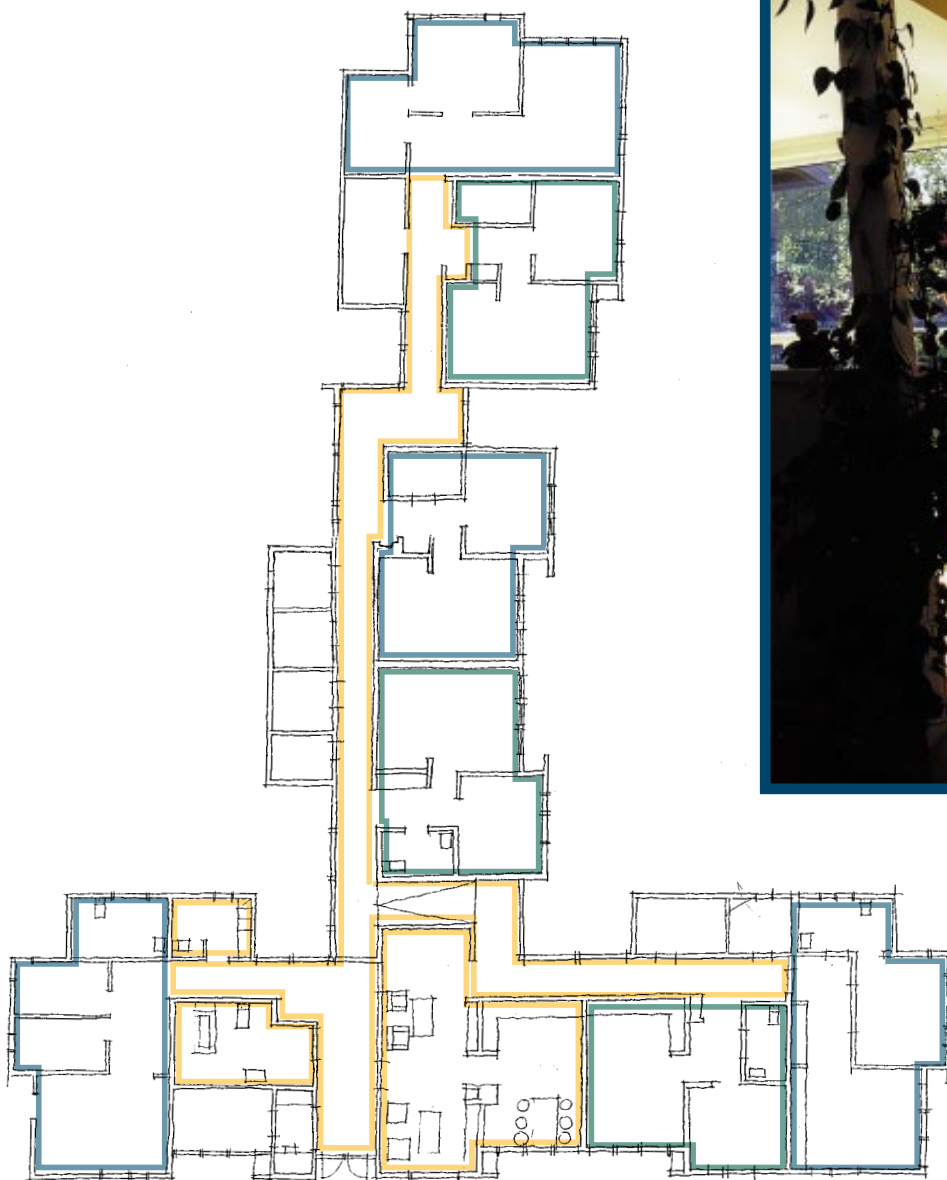
Kontakt og besøk av nære slektninger og venner opplever vi som noe av det som har størst betydning for beboerne her. De aller fleste foretrekker å ha besøk i sin egen leilighet. Da kommer kjøkkenene som ellers står mye ubrukt til nytte, til kaffekoking og matlaging. Flere beboere har barn som bor langt unna. Når de først kommer på besøk overnatter de og steller for sine. Vi hadde en mann på bare 62 år som bodde her i to år. Han hadde en sykdom som gjorde at han ikke klarte å drikke eller spise selv det siste året. Sønnen hans var her svært mye, han lagde mat og de spiste sammen i leiligheten. De kunne ikke få rost tilbudet nok. Mange hevder at de pårørende bare vil slippe å ha ansvar for omsorgen for sine eldre. Vi opplever imidlertid at mange ønsker å kunne vise omsorg og hjelpe, uten å måtte ta hele ansvaret. Det å kunne vise sin omsorg ved å lage i stand et godt måltid mat, spise eller se på TV sammen i hjemlige omgivelser, oppleves som regel som positivt for både beboer og pårørende.

-Man skal kunne bo her til man dør.

Samtlige som har bodd her har kunnet blitt boende helt til de trakk det siste pust. Med unntak av en som ble sendt på sykehuset og døde der. Vi tar inn mer personale fra hjemmetjenesten i slike perioder, forklarer Eines.

-Alt fungerer ikke like godt.

Det er en høydeforskjell inne i anlegget på 50 cm som gjør at det er laget en rampe for å ta opp denne høydeforskjellen. Rampen har stigning som er godkjent for rullestolbrukere, likevel klarer ikke eldre med svake armer å kjøre der alene. De må ha hjelp, så løsningen skaper altså et hjelpebehov, forklarer Turid Aas, hun er sykepleier og jobber fast i omsorgsboligene.

Bofelleskapets planløsning

- boenhet
- boenhet
- fellesareal for beboerne

Fakta om bofellesskapet på Raufoss:

- Antall boliger: 7 Leiligheter
- Størrelsen på boligene: 42m²-52m²
- Fellesareal: 80m²
- Betjening: Fast personale med alltid minst en person i bofellesskapet.
- Forsterkninger etter behov med personale fra hjemmetjenesten.
- Kontaktperson: Anne Britt Eines
- Arkitekt: JAF Arkitektkontor AS, Jan Arne Frydenlund

Namsos kommune

Bofelleskap på Vestre havn

”Vi har forsøkt å hente det beste ut av de gamle aldershjemmene for å utvikle et nytt omsorgsboligtilbud.”

Bofelleskapet på Vestre havn, ligger sentralt plassert midt i et boligområdet. Boligene er bygd i to etasjer. 10 boenheter i hver etasje deler felles kjøkken og stue. Boenhetene er ca. 40m² store. I første etasje er det i tillegg et fellesareal som brukes som åpen kafe`. Det er mange eldre som bor i området rundt bofelleskapet. Det ligger andre kommunale omsorgsboliger rett i nærheten, men også en del nybygde private boliger solgt hovedsakelig til eldre.

Olga Forfot fikk trøbbel med trappa i sin gamle leilighet.

- Etter å ha leid en leilighet ikke så langt her i fra, flytta jeg inn her på Vestre Havn, forteller Olga. Jeg liker meg godt. Det var bra der jeg bodde før også, men det var en trapp opp som var litt vanskelig. Der var det sønnen min som handlet mat for meg. Jeg synes det er fint at han slipper å ordne så mye, nå når jeg bor her. Det er fremdeles han som ordner økonomien, regninger og sånn. Jeg har flere barn og vi snakkes ofte på telefonen. Og så kommer de hit på besøk innimellom. Da ordner de ut med kaffe og greier, her inne i leiligheten min. Det er etterhvert litt "tungt" for meg å dra bort, så jeg er for det meste her hjemme.

Jeg synes det er trivelig å sitte sammen med de andre inne i "stua" - Fra før kjente jeg nesten ingen av de som bor her, men jeg har blitt godt kjent med de andre nå etter at jeg flyttet hit. Vi går aldri på besøk til hverandre, men treffes ute i fellesarealene. Vi spiser middag sammen hver dag, og

så koser vi oss med kaker når det er noe ekstra, og det er det jo rett som det er. Jeg sitter ofte inne hos meg selv også, ser på TV og holder på med håndarbeid. Jeg er glad for å kunne ha med meg alle de gamle tingene mine. Jeg har masse bilder av barn og barnebarn. Nå som jeg har god tid til å sitte å tenke, har slike ting blitt viktigere for meg. Før brydde jeg meg ikke så stort om gamle bilder og den slags. Det er litt lite som skjer her, jeg skulle gjerne hørt mere musikk. For jeg har alltid vært så glad i musikk jeg, sier Olga og smiler.

-Men det er trygt å bo her.

For ikke så lenge siden, datt jeg og ble liggende på badet. Da var det godt å ha trygghetsalarmen rundt halsen. De kom ganske raskt. Nattevakta ser innom meg hver kveld, det syns jeg er godt og trygt å tenke på, poengterer Olga.

Sykepleiersjef i Namsos kommune Ivar Stenvik tror denne typen tette bofelleskap er et godt supplement til de mer ordinære omsorgsboligene.

-Omsorgsboliger blir ofte assosiert med vanlige boliger spredt rundt et tun, uten at en tenker på tjenestetilbudet. Vi har her forsøkt å hente det beste ut av de gamle aldershjemmene for å utvikle nye omsorgsboligtilbud. Aldershjemmene er avleggs på mange måter, med små rom og do på gangen. De representerer imidlertid en trygghet og et fellesskap. Dette var noe mange opplevde som positivt, forklarer Stenvik.

-Flere av de som bor her trenger like mye hjelp som en "sykehjemsbeboer".

Omsorgsboligene på Vestre havn er et forsøk på å videreutvikle denne typen tilbud. Vi har ansatt fast personell, men de er organisert under hjemmetjenesten. Ressursene forsøker vi å tilpasse hjelpebehovet hos de som bor her. Likevel tror jeg at de fleste opplever det som et annerledes tilbud enn en tradisjonell institusjonsplass. Folk forventer ikke samme type oppvaring som på en institusjon og tar mer herredømme selv. Jeg tror det er svært viktig å kunne ha plass nok til å ha med seg egne møbler og ting. Men fellesarealet er også viktig. Der møtes beboerne til felles middag hver dag, forteller Stenvik.

-Uteområdet er godt planlagt, med en gangsti langs sjøen like i nærheten. Der er det benker, hvor en kan sitte og se på folk og båter. Det er stort sett bare et par av de som bor her som benytter seg av dette tilbudet i dag. For disse to tror jeg imidlertid at disse turene ut har stor betydning for deres innhold i hverdagen.

Vi ønsker å øke kvaliteten på tjenestene våre. Det å bidra til innhold og livskvalitet for de som bor her er en utfordring. Forskjellen fra å "skufle" maten i noen til å lage måltidet til en hyggelig opplevelse er ikke lett å måle. Det handler om holdninger, men først og fremst om ressurstid- til tjenestene. Vi har en jobb å gjøre i forhold til å sikre god kvalitet, samt å finne metoder for å få et klarere bilde av ressursmangelen.

-På sikt tror jeg på en mer samordnet og helhetlig ressursfordeling i hele pleie- og omsorgssektoren. Selv om vi har politisk vedtak på at vi skal styrke hjemmetjenestene, er det nesten det motsatte som skjer. For når de som driver institusjonsplassene sier at så mye må vi ha for å drive et visst antall plasser, må vi i hjemmetjenesten fordele resten. Når så behovet generelt øker, blir det lite å fordele og svært vanskelig å prioritere. Når man nå bygger boalternativer også beregnet på pleietrengende eldre, må man samtidig tenke på ressurser til omsorgstjenestene. I vår kommune har vi også koordinert ressursene mot eldre og psykisk utviklingshemmede. Jeg ser at vi har mye å lære av omsorgen for psykisk utviklingshemmede. De vurderer den enkeltes behov på en annen måte enn vi tradisjonelt har gjort innenfor eldreomsorgen. Vi snakker fortsatt om eldre over 80 og deres pleie- og omsorgsbehov. Enda vi vet jo godt at det varierer veldig! sier Stenvik.

-Jeg ser det som utfordring å finne nye boformer også for de som trenger mest hjelp, og på Vestre Havn tror jeg vi har fått til noe. Vi er imidlertid avhengig av at politikerne forstår at vi må se på boligtilbudet i sammenheng med tjenestetilbud ! - poengterer Stenvik.

Bofelleskapets planløsning

	boenhet
	boenhet
	fellesareal for beboerne
	fellesareal for eldre i nabolaget

Fakta om bofelleskapet i Namsos

Antall boliger: 21 boenheter

Størrelsen på boligene: 42 m² (et rom)

Totalt areal: 1600m²

Fast personale: Bemanningsfaktor 0,66 i snitt 4,7 t/pr døgn pr. person (Inkludert renhold og klesvask)

Husleie: 4060kr (Inklusiv strøm og kabel TV)

Arkitekt: Arcon prosjekt, Namsos

Søgne kommune

”Søgnemodellen” et begrep

”Vi forsøker å jobbe etter ”hjelp til selvhjelp” prinsippet. Det å gi de eldre tro på egenverd og å få en god livskvalitet er det viktigste av alt.”

Søgne kommune var tidlig ute med å bygge omsorgsboliger. Søgneheimen sto ferdig allerede i 1990. Anlegget består av 21 leiligheter fordelt på tre gater. Gatene er glassoverbygde. I tillegg er det et bokollektiv med 5 boenheter. Alt er bygd i tilknytning til det gamle sykehjemmet.

Det er imidlertid ikke bygningene som lager ”Søgne-modellen”. Omsorgstjenesten i Søgne har i en årrekke forsøkt å tenke i nye baner. Tjenestene skal være fleksible, og man skal føle seg trygg på at man får hjelp når man i perioder trenger det. Det arrangeres alltid ”nettverksamtaler” med hver beboer, pårørende og hjelpeapparatet. Slik forsøker en å gi et tilpasset tilbud til den enkelte.

**Gudrun Haugstad (98 år)
flyttet inn på Søgneheimen da
det var nytt.**

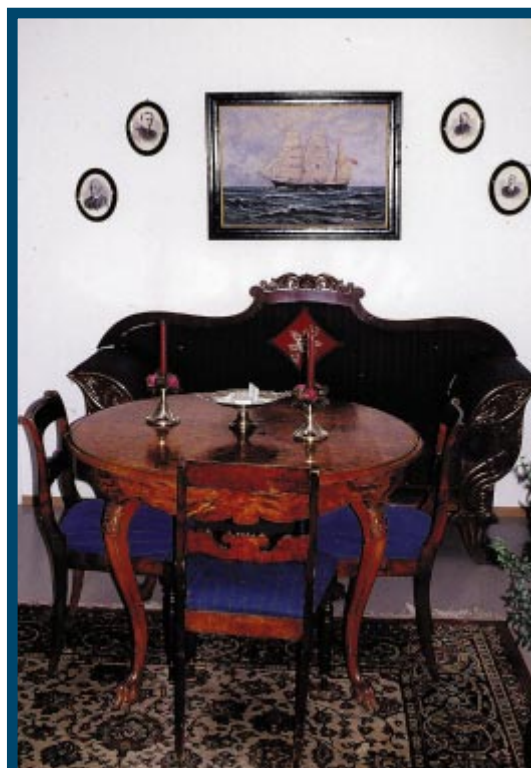
Hun trives i det hele tatt godt med å bo der og er spesielt glad i verandaen sin. - På formidagene går jeg meg en tur opp på arbeidsstua. Jeg kan gå innendørs i "glassgata" hele veien. Selv om jeg ser dårlig, finner de alltid noe jeg kan holde på med der oppe. Jeg holder Fedrelandsvennen, men leser mest overskriftene. Jeg har alltid vært glad i å gå, og familien var ute på tur hver eneste søndag. Nå er jeg ikke så sprek til beins lenger. Jeg er derfor svært glad i verandaen min. Jeg sitter ute minst en halv time hver eneste dag, nå om sommeren.

Gudrun's spisestue er et flott gammelt arvestykke

-Det fineste med å bo her er at jeg kan bestemme over meg sjøl. Jeg setter pris på å ha plass til mine gamle møbler og ikke minst ha bilder av alle mine. Det er jo som å være hjemme det. Og tingene har minner. Tenk ved dette bordet har Bjørnstjerne Bjørnson sittet og drukket toddy. Han bodde i disse trakter og foreldrene hans var bekjente av mine besteforeldre.

-Frokost og kaffe lager jeg inne hos meg selv. Jeg har tidligere bodd flere steder og var ikke spesielt knyttet til Søgne. Men jeg har blitt kjent med flere etter at jeg flyttet hit. Det var to her som jeg ble ordentlig venninne med, men de er desverre døde nå begge to. Jeg treffer jo andre både på arbeidsstua og når vi spiser middag. Vi er 5 stykker som sitter ved et fast bord. Om kvelden spiser vi også felles kveldsmat, og vi har det riktig så hyggelig, sier Gudrun og smiler.

Inga Bjelland hadde bodd 11 år på aldersheimen før hun igjen flyttet i egen bolig.

-Vi var blitt en sammensveiset gjeng på aldershjemmet og jeg ville slett ikke flytte, forklarer Inga Bjelland. -En dag fikk de lurt meg ned for å se på leiligheten her. Da var det gjort!

-Jeg trives med å være litt alene. Frokost steller jeg selv her i leiligheten min. Jeg koker opp kaffe og har på en termos utover dagen. Jeg kan ikke gå på arbeidsstua på grunn av pusten. Det er for mye støv der. Men det er ikke så farlig. Jeg trives i grunnen utmerket med å være aleine. Jeg møter jo andre folk til måltidene og så er jeg med på arrangementer og slike ting. Noen "besøksvenner" kommer hver fjortende dag med bøker og kassetter. Det er et kjempefint tilbud. Nå hører jeg på Hamsun på lyd-kasset, forteller Inga engasjert.

-Jeg trenger hjelp hver dag. Men de som jobber her er søte, så det går stort sett greit. Litt venting må man vel regne med. Jeg er så heldig at jeg har to døtre i nærheten. I husene deres er det høye trapper, så derfor er det enklest at de kommer hit. De handler også for meg, forklarer Inga mellom stabler av lydbøker.

Tora Dahl bodde i bokollektivet på Søgne.

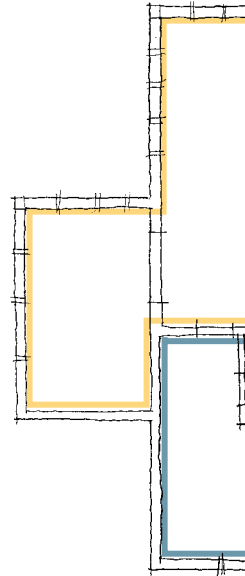
(Tora Dahl døde 8/1-98)

Bokollektivet består av 5 små leiligheter på ca 27m² med felles stue og kjøkken. - Dette er et fullkomment tilbud for meg, sier Tora. Jeg ønsker meg ikke mer plass. Jeg setter stor pris på å ha eget bad. Det å kunne sitte på toalettet i fred uten å måtte tenke på at noen venter, synes jeg er fint. Jeg ser på TV inne hos meg selv. Avisa fra dagen før kan jeg også ta med meg inn hit. Jeg løser av og til kryssord. De dagene jeg er i form rusler jeg opp og henter posten min selv. Jeg liker å sitte ute, men det blir fort for varmt. En liten tur ut i skyggen gjør godt.

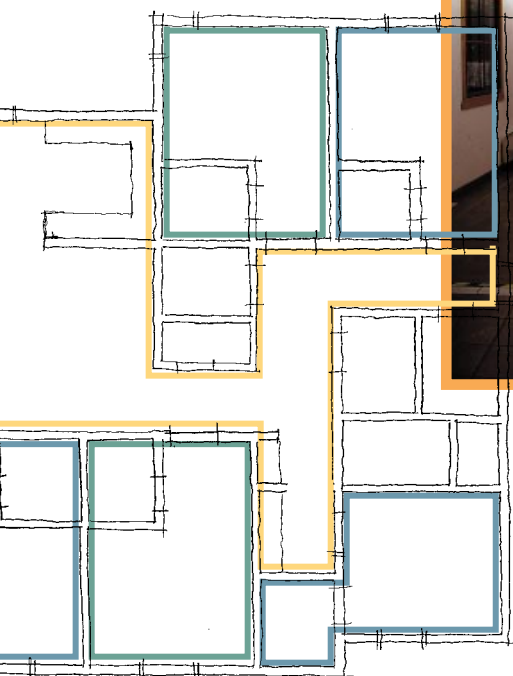
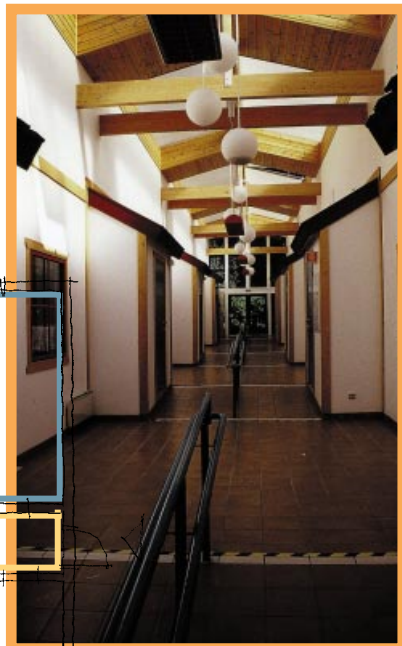
-Jeg ser at hvis en virkelig trenger hjelp så er de der.

Trenger jeg hjelp til noe, så er det folk i nærheten. Noen ganger synes jeg at jeg må vente lenge, men jeg ser jo at det også er andre som trenger hjelp. Det er en hos oss som er skikkelig dårlig nå, og de er inne hos henne en og to stykker nesten hele tida. Det er godt å se og det føles trygt å tenke på, forklarer Tora.

- Jeg fikk vann på lungene og var ganske dårlig, derfor er dette det beste sted jeg kan bo. Det er tryggheten ved at jeg kan ringe og at det kommer noen jeg setter mest pris på. Men jeg prøver å ringe sjelden, jeg vil jo helst klare meg selv, sier Tora.

Leilighetene har adgang fra en glassoverbygd gate.

Bokollektivets planløsning

- boenhet
- boenhet
- fellesareal for beboerne

Inger Reidun Fosse er sykepleier og arbeider fast på bokollektivet/serviceleilighetene.

Hun mener at den trygghet og det tilbudet personalet kan gi er svært viktig. - Vi har fast personale, her på huset. Det at det er noen faste, som beboerne blir kjent med, tror Fosse virker betryggende.

- Personalet her hører til under hjemmetjenesten. Trengs det mer hjelp i perioder, får vi ressurser derifra.

Mye handler om motivasjon, sier Fosse. Vi forsøker å jobbe etter "hjelp til selvhjelp prinsippet". Det å få tro på egenverd og bevare en god livskvalitet er veldig viktig. Vi ser det så godt på de som er på kortidsplassene våre. Greier vi bare å få opp motivasjonen, er det utrolig hva de klarer selv. Dette er imidlertid en ressurskrevende måte å jobbe på. Det tar lengre tid å hjelpe noen med å gjøre ting selv fremfor å gjøre det for dem. Jeg er likevel ikke i tvil om at dette er riktig, forklarer hun.

-Bokollektivet et godt alternativ. I bokollektivet bor det nå fem damer. Den sprekeste er på 101 og alle er over 90 år. Jeg tror det oppleves mer som et hjem enn oppe på sykehjemmet. Den enkelte har større frihet til å bestemme selv og tjenestetilbudet blir mer tilpasset den enkelte. Hjemme-tjenesten er bedre utbygd i dag, og mange klarer seg hjemme til de er over 90 år. Når de da flytter er dette en type tilbud som jeg tror det trengs mere av, forklarer Fosse.

Fakta om boligdelen på Søgneheimen:

Serviceboligene: 21 leiligheter a` ca 60m2

Bokollektivet: 5 boenheter a`27m2

Husleie:4857 kr. pr.01.01.99

Betjening: Fast personale antall, utover det forsterkninger fra hjemme-tjenesten, vurdert etter behov.

Kontaktperson: Ragnhild Qvale

Bygget sto ferdig i 1989. Arkitekt: Arkitektgruppen Landsverk AIS

Sund Kommune

En omfattende omsorgsplan

”Prinsippene er det viktigste i planen og inneholder alt. Den gir klare mål for tjenesten. Kommunen ønsker å gi tjenestene slik at man opplever mestring.”

Sund kommune har lagt mye arbeid i et grundig planarbeid. Det er laget en oversiktsplan for de neste 10 årene. For at planen skal ha politisk forankring, har man trukket politikerne inn i planarbeidet. Både plansjef og økonomisjef har deltatt aktivt i dette arbeidet. Mye tid er brukt til befaringer og å formulere enkle mål som det kan styres etter. Utover visjoner og mål har en forsøkt å videreføre planen i konkrete tiltak. Tiltak som det er mulig å evaluere og å putte ansvar på. Kommunen er nå i ferd med å bygge 36 nye omsorgsboliger, noen planlagt med heldøgnsbemanning for aldersdemente. Røde kors tunet består av relativt ordinære trygdeboliger, samlet rundt et tun. Det er en fast ansatt personale fra 09.00-22.00.

En eldre kvinne på 96 år bor på Røde kors tunet i Sund kommune. Hun har hatt flere slag og er i dag stort sett sengeliggende. Gjennom en samtale med datter og svigerdatter får vi et inntrykk av hvordan tilbudet fungerer.

Mor og far bodde opprinnelig på en øy utenfor Bergen. Da mor fikk slag for 15 år siden, syntes de det ble vanskeligere å bo så langt unna familien. De valgte å flytte. For faren var det en tung avgjørelse. De fleste av hans gjøremål var knyttet til sjøen. Han bøtet garn og fisket. Etter en mellomstasjon flyttet de til Røde kors tunet i Sund. Bare 10 min. unna en av døtrene. De trivdes etter hvert godt og også far kviknet til. Han gikk lange turer og brukte mye tid på å stelle mor. I 1993 døde far brått og situasjonen ble igjen kritisk. Mor ble flyttet til sykehjemmet.

Hun ville "heim". Selv om hun hadde redusert språk etter flere slag, kunne mor klart gi uttrykk for at hun ikke trivdes. Det var vondt for oss pårørende. I samråd med kommunen ble det bestemt at hun skulle forsøke å flytte tilbake igjen. På Røde kors tunet er det fast personale fra 09.00-22.00. I tillegg er det nattpatrulje som er innom henne minst to ganger om natta, forklarer datteren.

- Aller mest fornøyd er hun når hun kan ha sine rundt seg. Hun uttrykker takknemlighet for at hun får være hjemme. Nylig var vi samlet hos henne i en bursdag. Hun ble trillet inn i stua, og sukket fornøyd når hun forsto at alle var der. Da kunne hun trygt legge seg og

At lave en enkel filosofi med båser som mennesker inndeles i Er en feil hvorav alle folk lider Men vi er noen få som kun kan forstå en måte å inndele mennesker på man skal dele dem i individer.

Kumbel

Sitat først i planen.

hvile igjen. Det er ofte nok å høre at vi er i nærheten. Hun ligger mest på soverommet, men har døra åpen til stua. Innimellom at vi sitter hos henne, leser for henne, koker vi oss kaffe og ordner litt på kjøkkenet. Vi tror nok det er lettere å være litt lengre på besøk på denne måten.

Mor bor i en ganske vanlig trygdebolig. Boligen er en ordinær trygdebolig. Det er direkte adkomst mellom soverom og bad. Badet er romslig, noe som kommer godt med nå når hun trenger mye hjelpemidler.

Mor har gradvis blitt redusert. Hun klarer ikke lenger å betjene alarmen sin. Selv om det jevnlig stikker noen innom er hun en god del alene. Hun har imidlertid aldri vært husredd og uttrykker at hun føler seg trygg, forklarer datteren. - På sykehjemmet har de jo heller ikke mulighet for å sitte på sengekanten hele dagen.

I en periode var hun svært dårlig. Vi trodde hun kanskje hun ville dø. Da satt vi hos henne hele døgnet. Kommunen spurte oss når det passet for oss å sitte hos henne, så dekket de opp resten av døgnet med vakter.

Vi er fornøyd med tilbudet mor har fått. Vi tror ikke at dette er den beste løsningen for alle. For mor er det imidlertid helt klart at hun har fått det slik hun ønsker, understreker datteren.

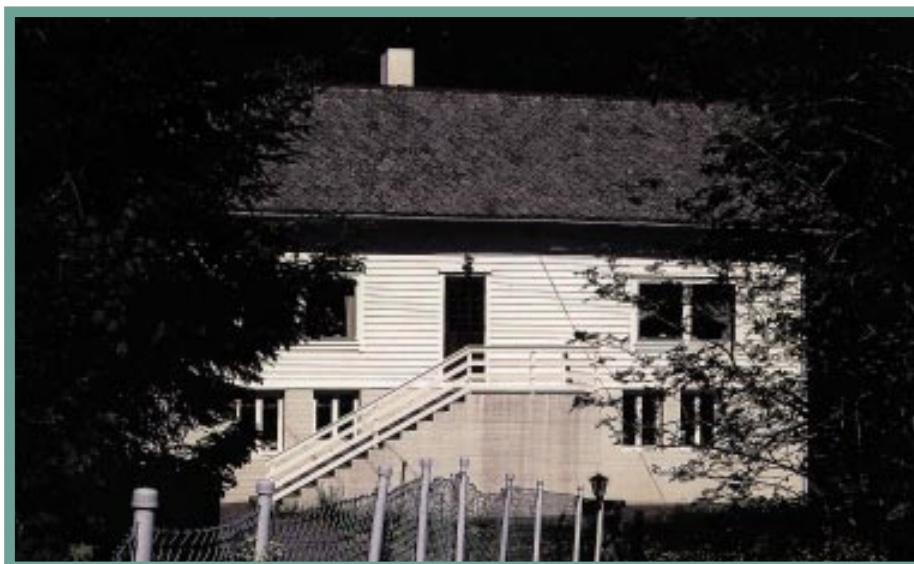
Ingebjørg Toft er leder for pleie og omsorgsavdelingen i kommunen. Hun er opptatt av å ha klare mål for arbeidet hun driver.

- Prinsippene må vi ha i bunnen når vi skal utforme og iverksette konkrete tiltak, forklarer Toft entusiastisk. Vi har brukt mye tid på å finne fram til formuleringene. Politikerne må være delaktige i planprosessen, slik at de får et eierforhold til planene. Vedtak om bygging av nye boformer og ressurser til tjenester henger tett sammen. Vi er avhengig av at politikerne forstår dette, slik at de fattet vedtak i tråd med planen.

Det ligger en særskilt utfordring i å få hvert enkelt menneske til å ta ansvar for eget liv. Dette ansvaret varer livet ut. Det man til en hver tid makter, gjør man selv. Ingen skal hjelpes til hjelpeløshet. Dette er en av de viktigste prinsippene i planen. I tillegg redegjør vi for et menneskes syn: Hvert enkelt menneske er enestående i kraft av seg selv. Ut i fra disse overordnede målene forsøker vi altså å sette opp konkrete tiltak.

Vi forsøker å legge vekt på fleksibilitet. Vi spør alltid først de pårørende når de ønsker avlastning. Så prøver vi å få kabalen til å gå opp etterpå. Det at vi er fleksible, gjør faktisk at brukerne også blir mer fleksible. Hvis det topper seg, bruker vi telefonen og hører om vi kan komme senere eller om andre kan hjelpe. Dette går utrolig nok bra. Vi må bare passe på at vi ikke spør de samme hver gang. Det at du ringer og prater litt kan kompensere for at du ikke rekker å komme innom, forklarer Toft.

Sykehjemmet blir viktig også i framtida. Jeg tror vi fremdeles trenger sykehjemmet. Til rehabilitering, akutt hjelp og terminalpleie er det et utmerket tilbud. Vi merker også et økende press fra sykehusene. Jeg synes imidlertid det ligger noen grunnleggende normer om mangel på respekt i veggene på institusjonen. Det jobber vi stadig med. Jeg har følt det har vært viktig å kurse personalet. Vi samles på seminarer hvor vi bevisst jobber på tvers av faggruppene, forklarer Toft og viser frem avisartikler som vitner om en aktiv debatt i lokal avisa.

Byggetradisjonene i Sund har gitt hus med mange høye trapper. Her er det vanskelig å bli boende hvis du blir dårlig til beins.

Sund kommune har:
5100 innbyggere
31 sykehjemsplasser
23 omsorgsboliger (36 nye omsorgsboliger under bygging)
Et nytt omsorgssenter er under planlegging.

Steinkjer kommune

Beitstad eldresenter

Et nært og oversiktlig tilbud skaper trygghet. Dette er eldresenteret med bofelleskapet og boligene en viktig del av.

I Steinkjer kommune ble det på begynnelsen av 90 tallet gjennomført en storstilt snuoperasjon i eldreomsorgen. Mange ble berørt av omleggingen. Brukerne og deres pårørende møter i dag en omsorgstjeneste som på vesentlige punkter er annerledes enn for syv år siden. Aldershjemmene er borte. I stedet er det vokst opp eldresentra og ulike boligtilbud organisert i 7 ulike distrikter.

Et av disse er Beitstad eldresenter, som har vært i drift i 8 år. Beitstad inneholder i dag eldresenter, bofelleskap og selvstendige omsorgsboliger. Det er tilbud om middag, lege, helsesøster, hår og fotpleie. Senteret ligger sentralt i Beitstad ei bygd ca 2 mil utenfor Steinkjer sentrum.

Olaug Vanebo er en av de 12 beboerne i bofelleskapet:

- Æ har bodd to år her på Beitstad, og kain itj få det likar, sier hun på trøndersk og smiler. Boligen på ca 24m² består av et rom og bad.

- Rommet kunne kanskje vært litt større, men jeg får jo plass til det jeg trenger. Da jeg ble avhengig av denne rullestolen, ble det for slit-somt å bo der jeg bodde før. Nå er det dette som er heimen min. Når jeg sier "jeg skal heim", da mener jeg hit. Her har jeg tingene mine og alt det jeg trenger.

Her er det enkelt å komme seg ut med rullestolen. Når det er brukbart vær, triller jeg ofte ut en tur sammen med Tove (aktivitøren). Jeg synes det er godt å komme ut og det gir en fin avveksling. Ellers liker jeg meg når det er underholdning. Jeg er så glad i sang og musikk. Slike arrangementer skulle det vært oftere, sier Olaug.

- **Vi treffes hver dag.** Jeg syns det er hyggelig å treffe andre folk. Jeg kjenner de som bor her godt alle sammen. Som regel treffes vi i Tjonstua. Der er det så lyst og triv-

elig. Et par ganger i uka leser aktivitøren fra en bok for oss, og av og til leser noen høyt fra avisen. Vi prater gjerne om det som har skjedd. Jeg ser på nyhetene her inne på rommet mitt. Jeg er blitt ganske glemsk, så jeg husker ikke så godt fra en dag til neste. Jeg syns likevel det er greit å følge med litt.

Jeg føler meg trygg og sover godt om natta.

Det er god hjelp å få her. Om morgenen stikker de innom og hjelper meg opp. Hvis det er noe, ringer jeg bare og de kommer med en gang. Jeg våkner som regel i 5-tida og må på toalettet. Da får jeg hjelp og kan legge meg ned på igjen etterpå.

Randi Klefstad er leder for omsorgstjenestene i Beitstad distrikt.

Hun har ansvar for å koordinere omsorgstjenestene både i bofelleskapet og til alle som bor heime. -På huset her er vi stort sett 5 personer på jobb om dagen og en om natta. Vi gir tilbud både til beboerne i de 14 boenhetene i bofelleskapet (2 korttidsplasser) og de 14 boligene. Jeg tror tilbudet oppleves som trygt og godt fordi de som bor her kjenner oss og vet at det alltid er noen her.

Vi koordinerer alle tjenestene både her på huset og hjemmetjenestene.

Vi vurderer alltid den enkeltes behov, uavhengig av hvor brukeren bor.

Det kan av og til være vanskelig å prioritere, men det er klart mere fleksibelt enn slik vi hadde det før. På den gamle aldersheimen hadde vi

18 stillinger til 18 brukere. I dag er vi 19 og gir et tilbud til rundt 75 brukere. I perioder har det vært oppe i 96. Det sier seg selv at det blir mindre på hver enkelt bruker. Men det er jo også mange som ikke trenger så mye. Mange flere opplever tryggheten ved at vi er tilgjengelige. Vi synes også det er god hjelp i å ha et støtteapparat med ergoterapeut, fysioterapeut og nattpatrulje.

Vi hadde i en periode noen ekstra lønnsmidler fra en vakant stilling. Det var gull verdt. Da kunne vi virkelig sette inn ekstra ressurser når det var noe ekstra, for eksempel terminalpleie. Sånn skulle vi gjerne hatt det fast.

Dette bofelleskapet er ikke et ideelt tilbud for demente. Vi har demente boende her, men med flere ytterdører og åpent ut, er det rett som det er at noen stikker av gårde. Fordelen er jo at folk kjenner oss. Det er alltid noen som ringer og kan fortelle at nå er den og den ute på tur. Faktisk kan det virke som om de av og til synes det er godt å få gå avgårde. De blir slitne og synes det er greit å komme hjem igjen når vi henter dem. Demente skaper imidlertid en del utrygghet for de andre beboerne. Det kan være vanskelig å takle hvis du finner noen andre i senga di eller at noen har vært i skuffene dine. Vi ønsker oss derfor et eget botilbud for demente.

Vi tror aktiviteter øker trivselen. Noe av det beste vi har fått til her er en halv aktivitørstilling knyttet til bofelleskapet. Hun hjelper til ved alle måltidene, leser høyt i avisen, går luftturer,

sår blomster, stort sett alt det vi andre har dårlig samvittighet for at vi ikke rekker! Det er ofte ikke så store ting som skal til. Å spise jordbær ute en fin sommerdag, gir avveksling og en følelse av sommer for både beboere og ansatte.

Kortidsplassene er viktige for at vi kan være fleksible.

En viktig del av tilbudet vårt er kortidsplassene. Ved hjelp av dem kan vi tilby avlastningsplasser for hjemmeboende. Dette gjør at vi lettere får til et godt samarbeid med pårørende, og at noen kan bo lengre hjemme. For tiden har vi en kreftpasient boende hos oss i perioder. Etter å ha vært inne på sykehuset og fått cellegift, bor hun hos oss noen dager. Hun bor her inntil hun føler seg i form til å klare seg alene hjemme igjen.

Eldresenteret er en viktig del av tilbudet vårt. Det at vi har et åpent tilbud til hjemmeboende eldre i tilknytning til bofelleskapet synes jeg er viktig. Mange friske eldre er innom og gir stedet preg av aktivitet og liv. På denne måten blir man også kjent med tilbudene før man egentlig trenger dem. Det tror jeg bidrar til å øke tryggheten. Kjøkkenet her lager middag som vi kjører ut til hjemmeboende. Dette gjør også at de som ønsker det kan bo lengre hjemme.

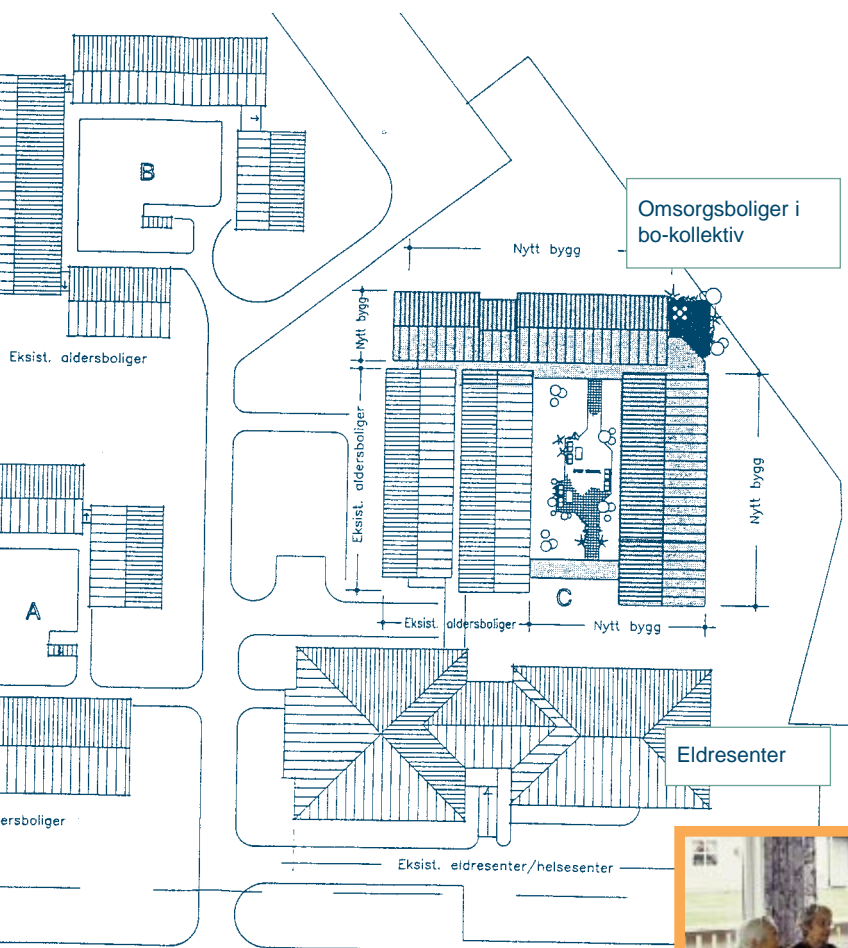
Bærbare telefoner sparer oss for mye springing.

-Til slutt må du se disse smarte telefonene våre, sier Klefstad ivrig. Uten dem måtte vi ha sprunget dobbelt så mye. Bærbare telefoner og høyttalende mikrofoner på rommet gjør at vi lett kan snakke med

Omsorgsboliger i selv-stendige boliger

Eksist. old

Situasjonsplan
Beitstad eldrecenter

den enkelte, samme hvor vi er her på bygget. Det gjør heller ikke så mye at vi må ut for å komme til boligene. Det er attraktivt å bo her og vi har venteliste. Noen ønsker å bo i bofellesskapet, mens andre vil helst bo i boligene. Det varierer og er ofte uavhengig av hvor mye hjelp den enkelte trenger, avslutter Randi Klefstad.

Omsorgstjenestene i Steinkjer kommune er organisert i 7 distrikt. Samordnet ledelse av tjenestene i distriktet- sykehjemmene inkludert. Målet er at hvert distrikt skal ha et slikt bofellesskap med sykehjemstandard tilknyttet eldresenteret.

Beitstad distrikt: Eldresenter, 14 omsorgsboliger og 14 boenheter i bofellesskap (to kortidsplasser).

Boenheter i bofellesskap: ca 24m²

Personale: Fast tilknyttet personale. Base for hjemmetjenesten i distriktet tilknyttet senteret. Kontaktperson: Randi Klefstad

Arkitekt: Arnstad - Heggenhougen - Hage A/S

Kristiansand kommune

Brukerevaluering er et viktig hjelpemiddel

Etter to års drift av omsorgsboligene gjennomførte kommunen en brukerundersøkelse, hvor de intervjuet en del av beboerne.

Kristiansand kommune har også foretatt en beregning av kostnader knyttet til 37 pleietrengende i et omsorgsboligkompleks bygd i 1991. Disse kostnadene er sammenlignet med ressursbruken på det samme antall beboere i sykehjem.

Intensjonene med omsorgsboligene var at boligene skulle være tilrettelagt slik at beboerne kunne bli boende uavhengig av pleiebehov. I Kristiansand var en tidlig ute med bygging av omsorgsboliger. I boligene ytes omsorgstjenestene av hjemmebaserte tjenester, fleksibelt og etter den enkeltes pleiebehov. Et av målene var at beboerne skulle oppleve trygghet knyttet til sin bosituasjon. Det er nattjeneste og et omfattende alarmanlegg knyttet til sonekontoret i nærheten. En ønsket å finne mer ut om kostnader til drift og hvordan brukerne opplevde dette tilbudet.

Pleiesituasjonen ved innflytting i 1991/92 var at i 30 av de 72 leilighetene flyttet det inn tyngre pleietrengende beboere. Dette er brukere som mottar hjelp mer enn 5 ganger pr. dag. Kommunen har så i ettertid regnet på hva det kostet å betjene disse brukerne, samt sammenlignet kostnadene knyttet til investering og drift av boligene. En tok for seg 3 ulike sykehjem og sammenlignet med boligene. Det viste seg at det faktisk var dyrere å gi tungt pleietrengende personer et tilbud i sykehjemmet.

Men kostnader er bare en side av saken, det viktigste er jo tross alt hvordan brukerne opplevde dette tilbudet. Etter to års drift gjennomførte derfor kommunen en brukerundersøkelse. Det var et personlig intervju med 24 av beboerne i de 72 leilighetene.

Brukerundersøkelsen kunne oppsummeres slik:

-9 av 10 trives og føler at de bor godt.

-8 av 10 har god kontakt med og besøk av familiemedlemmer.

-1 av 4 ønsker at hjelpepersonale fra sonen hadde hatt bedre tid til tjeneste og samtaler.

-9 av 10 er trygg i forhold til å få hjelp om behovet øker.

-9 av 10 opplever boligene som et trygt sted å bo, spesielt fremheves sikkerhetsalarmsystemet, radiosamband og heldøgntjenesten.

Ingen av beboerne i pleiedelen har søkt eller flyttet til ordinært sykehjem, med unntak av 3 vandrende senil-demente. Ingen har blitt overført til sykehjem for å dø. 10 har flyttet fra sykehjem til boligkomplekset.

Strømme senter er et nytt bydelssenter med omsorgsboliger, sykehjemsplasser, base for hjemmetjenesten samt en rekke andre kommunale etater.

Emilie Olsen flyttet inn i en leilighet på Strømme senter i 1996. Hun har tidligere bodd både i "Skippergata" og senere i en enebolig inne på fastlandet. Mannen var fiske, og da de bodde ute på øyene var robåt framkomstmiddelet til både post og butikk. Inne på fastlandet ble etterhvert den store hagen med plen og roser for krevende for Emilie, som var blitt alene. - Jeg flyttet så til en borettslagsleilighet i nærheten, forteller Emilie. - Boligen var bra den, men jeg var jo eldre enn de fleste andre der og ble sittende mye alene. Jeg trivdes egentlig ikke og følte meg ikke noe særlig bra. Jeg takket derfor ja, da jeg ble tilbudt bolig på Strømme senter, forklarer Emilie og viser oss rundt.

-Her er det mange hyggelige mennesker og vi kan treffes når vi selv ønsker det. Vi renner ikke ned dørene til hverandre, men det er ettermiddagskaffe på fellesstua kl. 15.00 hver dag. Der kommer de aller fleste og det er riktig så hyggelig. Kaffen koster bare 3 kroner. Men leilighetene er ganske dyre. 4000 kr pr. måned i husleie. Men jeg har jo en leilighet

som egentlig er beregnet på ektepar. Jeg får ikke bostøtte. Jeg syns egentlig det er litt urettferdig at de som gir bort alt de eier får bostøtte.

-Det er en snor i hver leilighet som vi kan ringe med hvis vi trenger hjelp, men jeg ringer sjelden. De som jobber her sier at jeg bare må bruke den, men det beste er jo å greie seg sjøl.

Jeg er på dagavdelingen 3 dager i uka, der jobber jeg med forskjellige ting. Der spiser vi også sammen. Er det noen som ikke kan de andre dagene, stikker de gjerne opp og henter meg. De som jobber her er søte, men de har det jo for travelt. De har så mange de skal ta vare på. Men det er noen frivillige damer som ordner med bøker og sånn. De har bedre tid og er veldig hyggelige. Og nå har vi fått en brosjyre om et sted vi kan ta kontakt hvis vi ønsker turfølge. Jeg tror det er viktig å holde seg i aktivitet når man blir gammel. Det å komme seg ut blant folk gjør at man holder seg ung, forklarer Emilie og viser frem brosjyren. –Frivillighetssentralen arrangerer en god del turer. Da er jeg gjerne med og hjelper til litt. Jeg liker jo å være til nytte.

-Vi kan ringe etter varer på tirsdagene. På onsdagene kommer butikken opp hit med et lite utvalg av varer. Men jeg liker best å kunne være med i butikken selv. Når jeg er på besøk hos noen drar vi innom butikken. Når jeg skal ut på besøk kommer de som regel og henter meg med bil.

Ellers er jeg glad i å følge med på TV. Særlig debattprogram syns jeg er interessante. Det er så mye jeg er opptatt av. For eksempel økologisk landbruk. Vi må være forsiktige hva vi forgifter naturen med. Vi eldre har lært å være nøysomme på en helt annen måte enn man er i dag, sier Emilie.

-Det fineste med å bo her er at en ikke har avtaler på all ting. En kan bestemme selv og ha det slik en vil. Vi er helt uavhengige, det er det som er det greie. Vil du treffe noen, treffer du folk på ettermiddagskaffen. En del spiser også middag sammen. På lørdagskveldene samles vi også. Da er det gjerne en som spanderer kake eller noe. Det synes jeg er trivelig, avslutter Emilie.

Torstein Westgård er distrikt- sjef for helse og omsorg i Strømme distrikt.

- Bydelen har i dag 15 500 innbyggere. I 1994 flyttet vi inn i et nytt stort bydelssenter på Strømme. Vi er ikke i tvil om at serviceboligene kan være et godt tilbud, også for folk som trenger en god del hjelp. Og det demper klart behovet for sykehjemsplasser. Vi ser at nærheten til sykehjemmet gir trygghet, samtidig som vi kan tilpasse tjenestene individuelt og mere fleksibelt i boligene. Her på Strømme Senter har vi i tillegg til boligene 12 sykehjemsplasser.

Vi har likevel et stort press på sykehjemsplassene. Vi trenger flere korttids plasser og vurderer nå å bruke en leilighet til trygghetsplasser. Vi merker et tydelig økt press fra sykehusene som skriver ut pasientene tidligere og tidligere. Vi trenger også flere bokollektiver for demente.

Stadig flere eldre med stort hjelpebehov søker til boligene. Gjennomsnittsalderen på beboerne øker. For oss er det bare en fordel, sett ut i fra at vi får utnyttet ressursene til tjenestene rasjonelt. Samtidig ser vi at det er svært viktig også å ha ressurspersoner boende her. Positive personer som tar sosialt initiativ er gull verdt i boligkomplekser som dette.

Det store behovet har også ført til at det er grobunn for flere private prosjekter i byen. Vi kan se at "yngre" eldre som ønsker å tilrettelegge for egen alderdom nå heller kjøper seg inn i disse prosjektene. Det ser vi som positivt.

Vi er overbevist om at pengene rekker lengre hvis vi bygger opp ulike boligløsninger. Vi som jobber her har såpass god erfaring med boligløsninger og er etterhvert blitt ideologisk samkjørte. Problemet er imidlertid å få nok ressurser til tjenestetilbudet. Jeg har selv budsjettansvar. Når jeg setter opp budsjetter og planer for neste år, og legger inn lønnsøkning og så videre, kommer jeg ut med et dårligere tjenestetilbud enn i år. Når vi samtidig vet at det er stadig flere som blir eldre og får hjelpebehov, gjør det at tilbudet i realiteten blir redusert.

Vi har slitt litt med å få ressurser til tjenestene når vi har satset på boligløsninger. Dette til tross for at vi har forsøkt å påpeke nødvendigheten av denne sammenhengen i planer som er politisk vedtatt. Å skape tillit til at en også kan få de tjenestene en trenger i boligløsninger er ekstremt viktig for oss. Fremdeles er institusjonsplassene selve symbolet på trygghet, forklarer Westgård.

-Både vi ansatte og representanter for brukerne er trukket inn i planleggingen helt fra starten av. Det tror jeg har gjort at vi har unngått det vi kan kalle tabber. Vi er i store trekk fornøyd med de boligkompleksene vi har bygd. Jeg tror at kommunen på dette området har vært dyktige. En del mener imidlertid at boliger på 60-70m² er for råflott. Også en del av de eldre som bor her. De fleste er imidlertid svært fornøyd med å ha plass nok til å kunne ha med seg sine egne møbler, sier Westgård.

Fakta om Stømme senter:

Omsorgsleiligheter og sonebase sto ferdig i 1994.

Arkitekt: siv arkitekt Einar Myraker

Brutto areal: 3.170m²

Sykehjem, dagsenter sto ferdig i 1995

Arkitekt: siv.ark. Einar Myraker

Brutto areal: 1040m²

Hva fant vi ut?

Flere kommuner har gode erfaringer med å bygge opp ulike omsorgsboligtilbud. Det at det finnes både tette bofelleskap og selvstendige omsorgsboliger, oppleves som positivt og gir økt valgfrihet for den enkelte.

Hva den enkelte opplever som trygghet varierer fra person til person. Flere ga imidlertid uttrykk for at de opplevde det som trygt at det var personale i nærheten. For andre var trygghet å kunne bli boende "hjemme".

Planer og ideologier må forankres politisk. Flere opplever det som et problem at vedtak om bygging av omsorgsboliger ikke blir sett i sammenheng med ressurser til tjenestetilbudet.

For at omsorgsboligene skal bli et reelt alternativ til institusjonsplasser må det finnes ressurser til tjenestene. Nye boliger kan i seg selv aldri bli et alternativ, det er boligløsningene sammen med tjenestene som kan skape et trygt tilbud.

Mange ga uttrykk for at de opplever det å bo i omsorgsboligen som "å være hjemme". Dette oppleves like sterkt av hun som bodde på 25m², som hun som bodde på 70m². Dette ble verdsatt som et ledd i det å ha herredømme over sitt eget liv. Uttalelser som "Det beste er at jeg kan bestemme selv", går igjen i mange av intervjuene.

Flere opplevde at mobiliteten minker når behovet for hjelp øker. En beboer sa det slik: "Jeg orker ikke å dra så mye ut lenger". Mange satte derfor pris på organiserte tiltak i nærhet av boligen. De fleste pleiet kontakt med slekt og familie hjemme hos seg selv, fremfor å dra hjem til familien.

Mange satte stor pris på lett tilgang på uteareal og muligheten for å komme ut å få frisk luft.

Tekniske hjelpemidler som bærbare telefoner og høyt-talende kommunikasjonssystemer kan være nyttige hjelpemidler for å gi trygghet, selv om avstandene blir litt større.

I flere av boligeksemplene var det noe fast tilsatt personale. Ressursbehov ut over dette blir vurdert i forhold til de enkeltes behov. Tjenestetilbudet var koordinert med tjenestetilbudet i åpen omsorg. Flere kommuner mener dette gir større fleksibilitet. Den enkelte får større valgfrihet til å velge det boligtilbudet man ønsker.

Mens noen ønsket den nærheten og tryggheten et tett bokollektiv kan gi, ønsket andre en mer selvstendig boform. Disse ønskene var tildels uavhengig av hvor stort pleie- og omsorgsbehovet var. Med bokollektiver mener vi løsninger der måltider og hverdagsaktiviteter stort sett foregår i fellesrommene.

Ved å bygge opp et variert tilbud med dagplasser, korttidsplasser og eldresenter, øker mulighetene for å kunne bli boende i egen bolig for den som ønsker det.

Skal omsorgsboligene være et reelt alternativ til institusjonsplasser må det også bygges tette bofelleskap med muligheter for å delta i felles måltider o.l. Det bør være noe fast tilknyttet personell. Det finnes selvfølgelig ikke ett svar på hva slags botilbud eldre mennesker vil ha. De eldre har mange forskjellige behov, og ønsker mange forskjellige tilbud. Valgfrihet og fleksibilitet er kanskje derfor det viktigste målet for framtidens eldreomsorg. Gjennom disse intervjuene tror vi at vi har vist at omsorgsboligene kan være et skritt i en slik retning.

Mer informasjon finner du i :

Lån og tillskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Husbanken juni 1998

Omsorgsboliger og sykehjem: En veileder for lokalisering, organisering og utforming.

Husbanken 1998

Eksempelsamling, omsorgsbustader og sjukeheimar. Husbanken januar 1998

Veiledning om omsorgsboliger og sykehjem. November 1997 Kommunal- og Arbeidsdepartementet og Sosialdepartementet

Eldrepolitikk i Praksis. Lillian Eltvik og Terje Dyrnes utgitt på Kommuneforlaget 1997

Boligen som passer. A/L Norske Boligbyggelags Landsforbund oktober 1998

